

УПУТСТВО

ЗА ОЦЕЊИВАЊЕ СУДИЈА И СУДИЈА ПОМОЋНИКА НА УТАКМИЦАМА ФУДБАЛСКОГ САВЕЗА ПОМОРАВСКОГ ОКРУГА

Ово Упутство усклађено је са најновијим обрасцем за оцењивање суђења УЕФА и ФИФА и сви делегати – посматрачи суђења са листа Окружне лиге треба да га примењују и у делу промена које су извршене у одељку оцењивање судија а што је препорука Судијске комисије ФСС.

а) Извештај делегата и посматрача суђења

Делегат и стручни посматрач суђења приликом оцењивања учинка судија, треба да се придржава следећих критеријума којима је основни циљ:

- да има позитиван приступ при оцењивању судије, судије помоћника и четвртог судије,
- да се саветима омогући да судије унапреде квалитет суђења, и на тај начин усаврше своје суђење,
- да се обезбеди једнообразна и уједначена примена Правила игре и оцењивање судија,
- да се оцени појединачни учинак судије и судије помоћника на конкретној утакмици,
- да се на основу чињеница селектирају младе, талентоване и перспективне судије,
- да се изврши рангирање судија по квалитету, а што је основ и потреба задовољавања регуларности такмичења, као и претстављање земље на утакмици у организацији УЕФА и ФИФА,
- да се утврде позитивне и негативне особине судије које би биле тема за разговоре и расправе по завршетку утакмице и на семинарима службених лица у циљу даљег усавршавања судија и побољшања суђења.
- да се судија, судија помоћник и четврти судија објективно и стручно оцени користећи притом велики број оцена које су на располагању,
- да се кроз специјалне примере, било позитивне било негативне, укаже тачно на исправне и све евентуално погрешно донете одлуке.

Да би наведени захтеви и циљеви били испуњени, сваки Извештај делегата и посматрача суђења мора у потпуности да одговара ономе што се на терену дешавало без претеривања, додавања, прешироког описа, описа нечега што се на утакмици није догодило било да се ради о позитивним или негативним запажањем делегата и посматрача.

б) Поступак оцењивања судије, судије помоћника и четвртог судије

По завршетку утакмице на основу виђеног учинка, делегати посматрачи користеће следећу скалу оцењивања.

Оцене:	
9.0 - 10.0	Изванредно, оптимално суђење
8.5 - 8.9	Врло добро суђење, за сваку препоруку
8.0 - 8.4	Добро, очекивано суђење
7.9	Једна озбиљна грешка, све остало за оцену 8,3 +
7.8	Једна озбиљна грешка, све остало за оцену 8,0 – 8,2
7.5 - 7.7	Задовољавајуће суђење, доста тога треба поправити
7.0 - 7.4	Разочаравајуће суђење, испод очекиваног нивоа
6.0 - 6.9	Лоше суђење, незадовољавајуће
5.0 - 5.9	Врло лоше, неприхватљиво суђење

Од изузетне је важности да делегат и посматрач на крају свог виђења и анализе утакмице и учинка судија, дају јединствену (коначну) оцену на бази свих релевантних чињеница које су судије донеле током утакмице.

Скала која се користи за оцењивање учинка судије, судије помоћника и четвртог судије је, од 5 до 10 са појединачним оценама нпр. (5,9; 6,7; 7,4; 8,2; 8,9;... итд.).

Очекиваним суђењем, које одговара Српским лигама, Првој лиги Србије и Супер лиги Србије, сматра се учинак између 8,0 до 8,4 (добро суђење), а што се односи и на Окружну лигу Рашког округа.

У сваком случају оцене судије, судија помоћника и четвртог судије треба да буду адекватне учинку (7,4; 8,2; 8,9 итд) и да се објасне на посебним примерима кроз коментаре.

У случају погрешних судијских одлука, делегат и посматрач суђења је обавезан да у свом извештају детаљно опише ситуацију, са минутом утакмице у којем се то догодило, уз напомену да у том случају оцена мора бити нижа од 8,0.

Уколико судија, судија помоћник или четврти судија учини грешку (или више грешака) које су утицале на даљи развој игре, оцена дата у том случају не може бити већа од 7,7.

Генерално узевши, све грешке које немају директан утицај на резултат, односно, коначан исход утакмице, морају бити регистроване, а коначна оцена учинка не може бити већа од 7,5.

У случајевима када је учињена грешка која је имала утицај на резултат, али не и на коначан исход утакмице, оцена се може кретати у распону од 6,0 до 7,8.

За најтеже грешке, које су имале утицаја на коначан исход утакмице, оцене морају бити у распону од 5,0 до 5,9.

I - ОБЈАШЊЕЊА ВЕЗАНА ЗА ОБРАЗАЦ ИЗВЕШТАЈА О СУЂЕЊУ И ПОМОЋНОМ СУЂЕЊУ

Општи подаци везани за утакмицу

Делегат и посматрач суђења мора у потпуности и тачно да попуни све податке који се траже у Извештају а односе се на екипе, место одигравања, време, датум, резултат, као и судију и судије помоћнике, четвртог судију. Ови подаци морају бити тачни, и без пропуста у попуњавању.

Опис утакмице

Описати карактер утакмице, понашање играча према противнику, публици, судијама. Истаћи да ли се ради о позитивној игри (нападачки) или о дефанзивној и успоравању ритма. Објаснити понашање гледалаца, скупљача лопти, и других. Дати оцену стања терена и подобности за игру као и временских услова.

Све остало што је везано за судијске одлуке, постигнуте поготке, добре или погрешне одлуке, судије, судије помоћника или четвртог судије, уносе се у друге рубрике Извештаја делегата и посматрача суђења.

сегментима Извештаја делегата и посматрача суђења

Делегат и стручни посматрач суђења бележе све битне детаље који се на утакмицама дешавају како би касније адекватно оценили учинак судије. То се нарочито односи на одлуке које су на било који начин имале утицај на ток игре, резултат утакмице и коначан исход утакмице.

Забележити све изречене дисциплинске казне као и ситуације у којима судије нису изрекле одговарајућу дисциплинску казну и ценити колико је свака од тих ситуација имала утицаја на даљи ток утакмице, њен резултат или коначни исход утакмице.

Посебно треба водити рачуна о начину вођења утакмице као и о личности судија и да ли је нека од донетих одлука имала утицаја на даље понашање судије у току утакмице.

Делегат и стручни посматрач суђења оцењује укупан учинак судије и судија помоћника и четвртог судије. Дате оцене морају бити детаљно, и прецизно образложене у извештају.

Свака рубрика извештаја о учинку судије (2 – 7) мора бити резултат чињеница заснованих на догађајима са посматране утакмице, прецизно описан и тачан и неопходно је испоштовати да се у тим колонама морају налазити само догађаји који су се на контролисаној утакмици стварно и догодили.

Од делегата и стручног посматрача се очекује да на утакмицама Окружне лиге, Зонске лиге, Српских лига, Прве лиге Србије и Супер лиге, пошто се ради о недовољно селектираним, у већини случајева младим и неискусним судијама и по квалитету још увек неуједначеним судијама, оцени њихов учинак у распону добро обављеног задатка. При таквом оцењивању, оцена (8,0) значи да је судија свој задатак обавио у складу са очекивањима и у целини гледано добро примењивао Правила игре.

Од стручног, искусног и поузданог делегата и стручног посматрача очекује се да у свом извештају:

- оцењују ниво приказаног суђења у различитим распонима оцена,
- да при томе користи велики број оцена које му стоје са располагању за одговарајући учинак судије,
- да у полазу тежи просечној оцени доброг суђења (8,0 – 8,4) на већем броју утакмица које посматра, водећи рачуна да пореди квалитет суђења са предходних утакмица и својим оцењивањем не оштети судију. Додатно Упутство о коришћењу распона оцена 8,3 и 8,4 представљају стварно добро суђење и спремност судије да настави у истом стилу а органу за делегирање сигуран знак да на тог судију може рачунати и за наредно делегирање.

За добијање оцене веће од 8,4 судија мора да донесе тачно важне одлуке које се тичу резултата утакмице, даљег тока игре да буду посебно добри у примени дисциплинских мера. Такође је битно да доношење таквих одлука не промени природу утакмице, да се евентуални прекршаји више не догађају а да при томе игра остане у потпуној контроли судије. Важно је напоменути да оцене које су више од 8,4 су могуће и када је оцена тежине утакмице нормална, посебно у оним случајевима када судија својим тачним одлукама допринесе да се игра развија на такав начин. И оно што је важно рећи, код сваке оцене која је 8,5 и већа очекује се да делегат-посматрач посебно нагласи које су те одлуке и по минутима и појединачно их објасни у свом извештају.

Оцена 8,2 је за учинак само добар и ништа више од тога.

Оцене 8,0 и 8,1 представљају минималне вредности очекиваног суђења и орган за делегирање судија треба да размисли и да буде опрезан приликом одређивања таквог судије.

Последице које судије носе за своје грешке, ако по мишљењу делегата-посматрача суђења:

Судија својим суђењем заслужи оцену 8,3 и већу али је при томе учинио једну озбиљну грешку (није показао црвени картон, није досудио казнени ударац или је досудио казнени ударац који није постојао, признао погодак из офсајда и сл.) **оцена не може бити већа од 7,9.**

Судија својим суђењем заслужи оцене 8,0; 8,1 или 8,2 али учини једну од горе наведених озбиљних грешака **оцена не може бити већа од 7,8.**

Ако судија током суђења није имао потпуну контролу утакмице и при томе је показао и друге слабости **оцена мора бити 7,7 и мања.**

Уколико током утакмице судија учини више од једне озбиљне грешке **оцена не може бити већа од 7,4.**

Упозоравају се делегати-посматрачи да и када судија после једне од озбиљних грешака које су горе наведене не направи више грешака морају да примене горе наведени распон приликом оцењивања. Другим речима, учињена грешка се не може исправити осталим тачним одлукама.

У случајевима када је оцена 7,7 и нижа, обавезно је у рубрикама у извештају делегата и посматрача суђења навести шта судија треба да поправи.

У свим овим околностима резултат утакмице није важан, грешка је грешка и није важно да ли она утиче на развој утакмице или не.

Оцене мање од доброг (8,0) такође морају бити образложене. Приликом таквог оцењивања неопходно је да у извештају буду назначене слабости у суђењу које судија, судија помоћник, или четврти судија, могу у наредним утакмицама да отклоне и поправе.

Исто тако, за оцене веће од добре (8,0), делегат и стручни посматрач суђења мора посебно да истакне позитивне особине судије, судије помоћника и четвртог судије и да их прецизно образложи и опише.

Приликом оцењивања делегат и стручни посматрач треба да користи инструкције које следе како би по свакој од тражених тачака донео исправну одлуку и тачну процену квалитета судије. На основу таквог начина оцењивања делегат и стручни посматрач треба да нагласи који су квалитети судија као и да укаже које делове суђења судија мора да усавршава и поправља.

1. Тежина утакмице

Пре него што делегат и стручни посматрач напише коментар, мора да оцени степен тежине утакмице. То има утицаја и на тежину посла који је судија, судија помоћник и четврти судија имао. По тежини, утакмица може бити: лака, нормална, тешка и врло тешка.

Пре свега, делегат и посматрач је дужан да оцену тежине утакмице дају посебно за сваког из судијског тима, с обзиром да се врло често дешава да је тежина учинка који имају током утакмице различита за судију, судију помоћника и четвртог судију.

Оцена тежине утакмице се даје за сваког судију понаособ. То, пре свега зависи од обима посла који је сваки од судија имао током утакмице. Теоретски гледано врло је тешко могуће да на једној утакмици све судије имају исту оцену тежине утакмице и исту оцену учинка у суђењу. Напротив за доброг делегата-посматрача свака утакмица је прилика да судије оцени различито и наравно при томе остане у оквирима задатих оцена и свега што се овим Упутством о оцењивању судија тражи.

Приликом процене узети, пре свега, у обзир број одлука које су судија, судија помоћник или четврти судија донео, са каквим ситуацијама су морали да се боре. Нпр. уколико на утакмици и буде регистрован већи број прекршаја то аутоматски не значи да је утакмица била тешка за суђење. Тежина ће, пре свега, зависити од интензитета, места где се прекршаји догађају и утицаја сваке такве одлуке на даљи развој игре.

При овој процени водити рачуна посебно о:

- прекршајима / симулирањима у казним просторима и њиховој близини
- спречавањима изгледних позиција за постизање поготка, као и обећавајућих напада,
- евентуалним грубостима,
- конфликтима између играча и групних протеста против судијских одлука,
- изрицањима другог жутог картона,
- важним одлукама у вези процене офсајда (процене тежине задатка за судију (помоћника),
- тежина посла и правовремена реакција четвртог судије у обављању задатка у отежаним условима.

Помоћни елементи за процену тежине утакмице

а) Лака

Лака утакмица без компликованих ситуација:

- ритам утакмице слаб, спор, без промена,
- без много физичких контаката између играча, без намерних прекршаја,
- понашање играча фер и коректно, без или са малим бројем дисциплинских казни,
- мали број гледалаца, њихово коректно понашање, без утицаја на судије,
- терен за игру у добром стању.

б) Нормална

Нормална утакмица за суђење, са неколико компликованих ситуација:

- темпо на утакмици захтевао је од судије да буде приправан,
- захтеви у односу на судију нормални, генерално гледано обе екипе понашале су се коректно током читаве утакмице, на терену за игру се није догодило ништа што би излазило из оквира нормалног тока меча,
- без проблема са гледаоцима који су се понашали коректно,
- терен за игру у добром стању.

в) Тешка

Тешка утакмица са неколико тешких одлука за судије:

- већи број учињених прекршаја,
- више стартова у којима је коришћена претерана снага, више преоштрих стартова и физичких контаката,
- после одређених догађаја / одлука судија играчи много агресивнији,
- лоши временски услови и терен тежак за игру,
- гледаоци допринели напетост атмосфери.

г) Врло тешка

Врло тешка утакмица са много тешких одлука за судије:

- честе конфликтне ситуације на терену,
- доста прекида због указивања помоћи играчима,
- играчи исувише нервозни, публика је подгрејавала атмосферу и протествовала против судијских одлука и вређала судије,
- лоша неспортска атмосфера, гледаоци некоректни,
- бацање предмета на терен (димне бомбе, бакље, боце, упаљачи и сл.),
- окруживање судије од стране играча после појединих одлука.

Важно: у свом извештају делегат и посматрач мора да опише због чега је утакмица била тешка или постала тешка за суђење. Дерби утакмица, претходни инциденти између клубова или неизвестан резултат (продужеци) не морају сами по себи да значе да је утакмица тешка за суђење. Одлучујући фактор је ипак како су екипе играле фудбал.

Оцена судији, судији помоћнику и четвртог судији ће бити смањена ако је због њихових погрешних одлука дошло до промене карактера утакмице. Уколико је то био случај, делегат и стручни посматрач то мора да наведе у свом извештају. Већа оцена тежине утакмице не мора да буде последица погрешних одлука и грешака судије или судије помоћника или четвртог судије.

С друге стране, судија, судија помоћник и четврти судија ће добити већу оцену ако су се због њиховог доброг суђења екипе понашале коректно.

Лака и нормална утакмица не мора да значи и нижу оцену за судије, уколико је њихов учинак био непогрешив.

а) Врло лоше суђење – неприхватљиво (5,0 – 5,9):

- оцена у распону од(5,0 – 5,9) мора бити дата судији уколико утакмицу не води у складу са Правилима игре и инструкцијама, уколико изгуби контролу над игром и учини грешке које су имале утицаја на коначан исход утакмице,
- код судије помоћника оцене у овом распону (5,0 – 5,9) морају бити дате уколико судија помоћник направи озбиљну грешку која је имала утицај на коначан исход утакмице или је својим погрешним одлукама утицао на целокупан слаб рад судијског тима.

б) Лоше суђење - веома незадовољавајуће (6,0 – 6,9):

- оцена у распону (6,0 – 6,9) мора бити дата судији уколико утакмицу не води у складу са Правилима игре, инструкцијама и упутствима, и због тога изгуби контролу на терену и ако су почињене грешке теже природе – постигнут погодак из офсајда а судија је то са положаја на коме се налазио могао да види и сам донесе одлуку, недоследност у примени дисциплинских казни, и др., а под условом да су те грешке имале утицај на резултат утакмице.

Уколико судија учини озбиљну грешку или не контролише утакмицу, она води њега а не он њу, и тим својим одлукама утиче на резултат, оцена не може бити већа од 6,9 ни у ком случају,

- судија помоћник оценом у овом распону (6,0 – 6,9) мора бити оцењен уколико направи озбиљну грешку – не сигнализира офсајд, па из наставка буде постигнут погодак, и да та озбиљна, или више других озбиљних грешака нису имале утицај на резултат утакмице.

Уколико судија помоћник учини озбиљну грешку која је утицала на резултат, нпр. поништи погодак када играч није био у офсајду, оцена не може бити већа од 6,9 ни у ком случају.

Учинак испод очекивања

а) Разочаравајуће - испод очекивања (7,0 – 7,4):

- судија који не покаже било који специјални квалитет и учини неколико озбиљних пропуста у појединачним проценама, или судија који учини већи број ситнијих грешака, биће оцењен овом оценом. Оцена, у овом распону се даје за задовољавајуће суђење, без драстичних грешака, где судија нема концентрацију за догађаје, а све под условом да одлуке нису утицале на резултат утакмице,
- судија помоћник који у целини гледано доноси исправне одлуке али направи више грешака, нпр. пребрзо сигнализира офсајд – положај, не сигнализира прекршаје у његовој непосредној близини, не прати пажљиво линију претпоследњег играча одбране (иде напред или заостане) биће оцењен оценом у овом распону, а све под условом да те одлуке судије помоћника нису утицале на резултат утакмице и измену карактера игре.

Задовољавајући учинак

б) Задовољавајуће суђење - значајне ствари треба поправити (7,5 – 7,7):

- оцена за суђење у овом распону задовољава потребе такмичења и судија може да суди утакмице лиге. Ради се о једном просечном суђењу. То, такође, подразумева да је држао утакмицу под контролом, да је био активан и опрезан, али да је при томе исказао неке слабости, постављање, кондиција, сарадања са судијама помоћницима, на које у извештају мора бити скренута пажња како би те недостатке могао да отклони. Такође, ако судија учини грешку (грешке) које су утицале на даљи развој игре, оцена дата у том случају не може бити већа од 7,9.

7.

- да би судија помоћник добио ову оцену, свој задатак мора да обави стандардно – добро, са мањим грешкама које су без утицаја на развој игре и ток сарадње са

судијом, без већих грешака у сигнализацији наставка игре (ударац из угла, ударац с врата, убацивање), као и тачних сигнализација офсајда и прекршаја играча у његовој близини, а које судија није могао да види.

Напомена: Када је дата оцена нижа од (8,0), делегат и посматрач треба да наведе у којим деловима своје дужности судија то треба да поправи, што се односи и на судију помоћника и то уписује у тачку 8 за судију, и тачкама 9 и 10 за судије помоћнике, и тачки 11 за четвртог судију.

Посебно повести рачуна о оцењивању рада судија помоћника и при томе поштовати њихову улогу која у Правилима игре и да нашем фудбалу није безначајна. Њихове одлуке у вези офсајда, примене технике, сачекај, види и одлучи, помоћ судији код прекршаја у непосредној зони одговорности помоћника и све друго што се односи на дужност судија помоћника треба бити оцењено и адекватно представљено у извештају делегата-посматрача суђења.

Оцена 7,8, једна озбиљна грешка, све остало за оцену 8,0 – 8,2.

Оцена 7,9, једна озбиљна грешка, све остало за оцену 8,3 и више.

Добар учинак

Добро суђење - очекивано (8,0 – 8,4):

- делегат и стручни посматрач ће оценити суђење оценом у распону (8,0 – 8,4) када је учинак судије уједначен у погледу позитивних особина. Судија се оцењује оценом у овом распону ако задатак обави добро у свим елементима Правила игре: без пропуста у примени техничких и дисциплинских казни, дозвољава развој игре и др.

Код ове оцене делегат и стручни посматрач не може давати примедбе шта треба поправити. Примедбе могу бити само лакше природе, јер се ради о добром суђењу које не би требало да има недостатака у суђењу.

- *судија помоћник ће бити оцењен оценама у овом распону уколико је његов учинак стандардан у погледу позитивних особина. Да би се добила ова оцена, процена офсајда мора да буде тачна и благовремена, као и знаци и сигнализација добра у свим ситуацијама и наставцима игре (ударац с врата, ударац из угла, убацивање), као и да је пружао помоћ судији при пресуђивању прекршаја у његовој непосредној близини.*

Делегат и стручни посматрач може ову оцену дати и ако је утакмица била лака за суђење (0), ако је судија обавио свој задатак добро и допринео својим одлукама да иста остане у границама спортске и коректне борбе.

Врло добар учинак

Врло добро суђење - суђење са препоруком (8,5 – 8,9):

- да би добио оцену у овом распону (8,5 – 8,9) судија мора да прикаже јасан и препознатљив квалитет по свим тачкама оцењивања (2 - 6) и да га тај квалитет одваја од других просечних и добрих суђења. Готово све одлуке морају да буду тачне, благовремене и без евидентних пропуста. Значи, судија мора врло добро да примењује Правила игре, осећа игру, дозвољава предност и развој игре која резултира, као и да осећа дух Правила игре. Евентуални пропусти нису дозвољени код давања ове оцене.
- *судија помоћник, да би добио ову оцену (8,5 – 8,9), мора да има исправне, тачне и благовремене сигнализације, врло добру сарадњу са судијом – без пропуста, да нема грешака у сигнализацији код наставка игре, као и да је успешно сарађивао са судијом у погледу сигнализације прекршаја у његовој непосредној близини. Ова оцена подразумева истинског и поузданог сарадника судији у сваком тренутку утакмице.*

8.

Да би добио оцену између (8,5 – 8,9), судија, судија помоћник и четврти судија мора кључне одлуке, које су понекад и тешке да донесе исправно.

И код ове оцене судија и судије помоћници не могу имати у извештају особине за поправити.

Одличан учинак

Одлично суђење - изванредно (9,0 – 10):

- Оцена (9,0) или виша је веома ретка и може се дати само изузетно. За ову оцену укупан учинак судијског тима: судије, судија помоћника и четвртог судије мора бити непогрешив, готово беспрекоран. То подразумева и велики број тешких и компликованих ситуација и доношење важних одлука брговремено и тачно, а да при томе то има позитиван утицај на ток утакмице и на коначан исход,
- да би добио оцену (9,0) или више, судија помоћник мора да буде непогрешив у критичним ситуацијама и да у таквим околностима својим одлукама допринесе укупно високом учинку целе судијске екипе. Такође одлуке мора да буду тачне (не сигнализира офсајд – положај, сигнализација да је постигнут погодак и ако је лопта само прешла линију врата било по земљи или ваздуху, као и рекламирање грубости и бруталности или сличних инцидентних ситуација иза леђа судије).

Такође, таква ситуација за добијање ове оцене, може да буде помоћ судији у пресуђивању техничких казни (досуђивање казненог ударца) а да судија није добро видео место прекршаја, а из те ситуације се реши утакмица и др.

II - ПОМОЋНИ ЕЛЕМЕНТИ ЗА ПРОЦЕНУ УЧИНКА СУЂЕЊА

(2) Примена и интерпретација Правила игре, контрола утакмице, тактички приступ и вођење игре са специјалним ситуацијама по минутима (позитивни и негативни примери):

- тачно и доследно кажњавање прекршаја,
- разликовање стартава на лопту и на противника,
- правовремена реакција код озбиљних прекршаја и грубе игре,
- исправне реакције код држања, гурања, повлачења, саплитање противника,
- реаговање код коришћења лактова,
- реаговање код симулирања, губљења времена, протеста, неспортског понашања,
- добра процена код изгледних ситуација за постизање поготка или заустављања напада који обећава,
- добра процена намерне игре лопте руком,
- разликовање директног и индиректног слободног ударца,
- обезбеђење растојања 9,15 (одбрамбени зид),
- контрола наставка игре (ударац са врата, ударац из угла, убацивање, почетни ударац),
- контрола замене играча и третмана повређених играча,
- исправна надокнада времена,
- контрола игре вратара,
- употреба правила предности и допринос развоју игре,
- допринос квалитету меча због примене предности,
- контроле утакмице у сваком тренутку,
- препознавање природе утакмице и позитиван приступ од почетка,
- правовремене реакције при промени природе меча,
- дозвољавање пуног развоја игре, без ситничарења,
- брзе, јасне и тачне одлуке,
- брзо настављање игре после прекида,
- јасна техника суђења и употреба пиштаљке.

(3) Контрола дисциплине, понашања играча и службених лица у

техничким просторима са специјалним ситуацијама по минутима:

- исправност дисциплинских казни,
- правовремено изрицање дисциплинске казне, опомене (не брзо и за безначајне прекршаје),
- препознавање и реаговање на „професионалне“ прекршаје,
- реаговање на неспортско понашање (удаљавање лопте са места прекршаја код извођења слободних удараца, протести и сл.),
- искључење због угрожавања безбедности противника (груби и опасни стартони с леђа),
- и искључење због спречавања изгледне прилике за постизање поготка,
- опомена за заустављање напада који обећава,
- начин показивања картона,
- дискусија са играчима, реаговање на протесте играча,
- контрола понашања службених лица екипа у техничком простору,
- реакција на неспортско понашање тренера.

(4) Физичка припремљеност, постављање и кретање (објаснити било коју специјалну ситуацију са минутом када се догодила):

- степен физичке припремљености,
- изванредно физички припремљен током читаве утакмице,
- издржљив, способан да трчи дуга растојања,
- поседује промену ритма (спринт и користи га код контранапада),
- трчи на место прекршаја, када је потребно,
- изванредно трчање уназад да би имао преглед ситуације,
- стил трчања,
- близу фазе игре, све време прати игру али не смета играчима,
- дијагонални систем са одступањима, прати догађаје са стране,
- дијагонални систем са одступањима, лопта између судије и судије помоћника,
- трчи у казнени простор када је потребно,
- исправно постављање у прекидима, осећа и разуме игру, креће се рационално.

(5) Сарадња са судијама помоћницима и четвртим судијом:

- види све знаке судије помоћника и брзо реагује,
- све време контакт очима са судијама помоћницима и када је потребно четвртим судијом,
- добра подела посла - ауторитета са судијама помоћницима у вези прекршаја у њиховој близини,
- добро разумевање ситуације кад и поред сигнала игру не треба прекидати због предности,
- без неспоразума са судијама помоћницима (ударац из угла, ударац с врта, убацивање),
- подршка судијама помоћницима директним знацима, сигнаlima,
- добра сарадња у ситуацијама када се прекршаји дешавају иза леђа судије,
- добра сарадња код погрешне одлуке судије (погрешно опоменут или искључен играч) и сл.,
- заштита судија помоћника од протеста играча или службених лица са клупа из техничког простора.

(6) Личност судије:

- респект и поштовање од стране играча, функционера, природни ауторитет, природно понашање на терену за игру,
- смиреност и хладнокрвност,
- спољашњи изглед,
- подложност утицајима од стране играча, функционера, гледалаца,
- објективност, без утицаја са стране (играчи, представници клубова, гледаоци),
- стабилан и доследан у одлукама,
- одлучан, непоколебљив и самоуверен и у ситуацијама када је критика неизбежна
- храбар, неустрашив, не плаши се непопуларних одлука,
- увек миран и у појединим ситуацијама дискретан.

(7) Укупна описна оцена, генерални коментар, савет у погледу суђења као и личности судије

У овој тачки делегат и стручни посматрач суђења сублимира укупан утисак о обављеном задатку судије. У сваком случају, не треба наводити оно што је већ описано у предходним тачкама, већ дати прецизну и кратку оцену квалитета судије, и евентуално мишљење у вези са догађајима који су допринели таквом утиску делегата и стручног посматрача суђења (да ли је судија био спреман за суђење за делегирану утакмицу, да ли се истиче, да ли је перспективан, може ли да суди теже утакмице?).

(8) Тачке дискутоване са судијом:

- *Позитивне особине*
- *Недостаци које треба поправити*

Делегат и стручни посматрач суђења Српских лига је уједно и инструктор за судије. Због тога се у овом делу износе сумирана виђења учинка судије и судије помоћника са саветима за будућа суђења, (похвалити добро – савет шта поправити).

У рубрици – недостатци које треба отколониати није место за изузетно лоше одлуке судије, судије помоћника које су решиле коначан исход утакмице.

(9 и 10) Први и други судија помоћник, учинак (навести неке важне одлуке са минутима у којима су донете – Коментари: објаснити било коју специјалну ситуацију са минутом)

Важно је у извештају не запоставити судију помоћника тачна и благовремена процена офсајда је врло често одлучујућа приликом постизања погодака. С друге стране, улога судије помоћника је подигнута на виши ниво давањем права да сигнализирају и прекршаје. Зато је важно правило проценити квалитет судије помоћника јер је њихов учинак врло битан за укупно добро суђење судијског тима.

Приликом оцењивања судије помоћника обратити пажњу на следеће:

- тачност процене офсајда, процена активне и пасивне позиције (утицај на игру), технике („сачекај, види, одлучи“),
- тачност одлука код убацивања, ударца из угла, ударца с врата,
- исправан сигнал за прекршај у непосредној близини, зони судије помоћника,
- исправан сигнал за прекршај у казненом простору,
- исправан сигнал за прекршај иза леђа судије,
- помоћ при одређивању места прекршаја (унутар или изван казног простора),
- помоћ код постизања поготка (посебно слабо видљивих),
- контрола растојања 9,15 метара у близини,
- знаци и помоћ код замене играча,

- кретање, постављање, праћење линије претпоследњег играча одбране,
- концентрација,
- јасни и благовремени сигнали у складу са Правилима игре,
- улазак у терен за игру у конфликтним ситуацијама – помоћ судији,
- помоћ код погрешних одлука судије,
- контакт очима са судијом,
- контрола техничког простора (први судија помоћник ако није одређен четврти судија),
- дискретни сигнали током игре у критичним ситуацијама после контакта очима са судијом..

(11) Оцењивање учинка четвртог судије

За оцењивање учинка четвртог судије примењиваће се следећа скала:

Оцене:	
9.0 - 10.0	Изванредно, оптимално суђење
8.5 - 8.9	Врло добро суђење, за сваку препоруку
8.0 - 8.4	Добро, очекивано суђење
7.5 - 7.9	Задовољавајуће суђење, доста тога треба поправити
7.0 - 7.4	Разочаравајуће суђење, испод очекиваног нивоа
6.0 - 6.9	Лоше суђење, незадовољавајуће
5.0 - 5.9	Врло лоше, неприхватљиво суђење

Делегат и посматрач учинак првог судије помоћника на Округној лиги, где није одређен четврти судија, на основу следећих показатеља:

- помоћ у свим административним пословима пре, за време и по завршетку утакмице,
- помоћ приликом замене играча у току утакмице,
- помоћ у ситуацијама када се догоди инцидент иза леђа судије и видног поља судије помоћника,
- указивање судији када је погрешно донео одлуку о примени дисциплинске казне (погрешно опоменут или искључен играч),
- обавештавање о свакој врсти неспортског понашања службених лица која се налазе у техничком простору,
- контрола уласка у терен за игру доктора, физиотерапеута и лица са носилима у случају указивања помоћи повређеним играчима уз дозволу судије,
- контрола и однос према месту где се заменици играча загревају да би ушли у игру и колики број заменика се загрева када је већ извршена нека замена, поступак и процедура замене играча.

Такође се скреће пажња делегатима-посматрачима да на озбиљан начин прате и оцене учинак четвртог судије и његову ангажованост током утакмице.

(12) Специјални случајеви, допунско објашњење

У овој тачки делегат и стручни посматрач на утакмици, може кратко објаснити неки случај који се догодио, а није у директној вези са одлукама судије (услови у којима је утакмица играна, евентуална виша сила и прекид утакмице, привремени прекид и сл.), значи само у случају потребе.

Ако има потребе, користити пету страну обрасца за ове потребе, али и за објашњења специјалних ситуација из осталих тачака Извештаја.

Важно: Обавеза делегата и стручних посматрача које одређује надлежни орган за делегирање Фудбалског савеза ~~Рашког~~ округа да се придржавају инструкција у овом Упутству и једнообразно оцењују суђење и помоћно суђење

У случају оцењивања учинка судије, судије помоћника или четвртог судије, оценама **врло лоше суђење – неприхватљиво (5,0 – 5,9)** или **лоше суђење – веома незадовољавајуће (6,0 – 6,9)**, делегат и стручни посматрач је дужан да о томе телефонски обавести Орган који га је делегирао на поменути дужност у року од 15 - 30 минута по завршетку утакмице а да писани извештај достави у року од 24 часа.

ПРЕДСЕДНИК ССОС

ИЛИЋ ДРАГИША

ПРЕДСЕДНИК КУС-а

МАРЈАНОВИЋ ЗОРАН